

ДЕКЛАРАЦИЯ

ДИСКУСИОНЕН ФОРУМ „КМЕТОВЕТЕ ГОВОРЯТ“
2023

За втора поредна година дискуссионният форум „Кметовете говорят“, който се проведе в периода 10-11 юли 2023 г. в Габрово, събра над 90 представители на местни власти, финансови институции и енергийни експерти. Събитието, организирано от Община Габрово, ЦЕЕ ЕнЕфект и ОМЕЕ ЕкоЕнергия, отправя призив, под формата на декларация, за решителни действия от страна на правителството и Парламента за осъществяване на необходимите действия при дефинирането и приложението на политики за устойчива енергия с участието на местните власти.

ЗАБРАВИХМЕ ЛИ УРОЦИТЕ ОТ ЕНЕРГИЙНИТЕ КРИЗИ?

ЗА ДА ПОСРЕЩНАТ СЛЕДВАЩИТЕ, МЕСТНИТЕ ВЛАСТИ ИМАТ НУЖДА ОТ СТРАТЕГИЧЕСКА ВИЗИЯ, УСТОЙЧИВО ФИНАНСИРАНЕ И ВЪТРЕШЕН КАПАЦИТЕТ

Декларация на дискуссионен форум „Кметовете говорят“

Габрово, 10-11 юли 2023 г.

Местните власти са тези, които посрещнаха енергийната и икономическа криза от есента на 2022 г. Те отговаряха на въпросите на гражданите и бизнеса, те направиха невъзможното, за да не бъдат прекратени основни публични услуги. Те са тези, които ще посрещнат и утрешните кризи и ще изградят облика на държавността пред българското общество.

Ще ги посрещнат обаче със знанията, уменията и ресурсите, с които разполагат днес. Защото, когато кризата е тук, вече е късно за развитие на капацитет и умения.

Успяхме ли обаче през тази година да засилим диалога с общините и да ускорим изпълнението на местните проекти за енергийна ефективност и възобновяема енергия, които убедително се доказаха като най-сигурната застраховка срещу негативните ефекти от кризата? За съжаление отговорът е отрицателен, въпреки многобройните политически декларации от представители на изпълнителната и законодателната власт в разнородните им формати от последната година. И въпреки огромните **енергийни, екологични, финансови и социално-икономически ползи**, които са причината тези политики да имат пълната подкрепа на Европейския съюз. Очевидно е, че същественото закъснение и липсата на дискусия създава огромен риск планирани средства в рамките на националните стратегически и планови документи да бъдат безвъзвратно изгубени, а реформите, необходими за пълноценното им използване, дори да не започнат.

В тази връзка, участващите в дискуссионен форум „Кметовете говорят“ представители на български общини и заинтересовани страни изразяват своята **категорична подкрепа за политиките в областта на устойчивата енергия** и готовността си да продължат да допринасят за извличането на максимални обществени ползи от тях. Те се обединяват около настоящите

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА УСКОРЕНО И ЕФЕКТИВНО ПРАКТИЧЕСКО ПРИЛОЖЕНИЕ НА ПОЛИТИКИТЕ В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ И ВЪЗООБНОВЯЕМИТЕ ИЗТОЧНИЦИ НА ЕНЕРГИЯ

които да позволят максимално бързо и ефективно насочване на наличните и бъдещи ресурси към реализирането на общински проекти, за които съществува готовност и изключително силна мотивация сред местните власти, бизнес и гражданско общество:

1. АКТИВНО ВКЛЮЧВАНЕ НА МЕСТНИТЕ ВЛАСТИ И КОМУНИКАЦИЯ В ПРОЦЕСА ПО АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПОЛИТИКИТЕ ЗА УСТОЙЧИВА ЕНЕРГИЯ И КЛИМАТ

Интегрираните национални планове в областта на енергетиката и климата (ИНПЕК) на страните от ЕС са ключов стълб за постигане на целите за климата до 2030 г. и път към въглеродно неутрална Европа до 2050 г. Към юни 2023 г. има

изискване те да бъдат представени пред ЕК в предварителен вариант, а към юни 2024 г. – в окончателен. В България не само че не е представен дори работен вариант на новата версия на ИНПЕК, но дори още не са известни резултатите от анализа на предходната. Наред с това, напредъкът по изпълнението на мерки, инвестиции и реформи по Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ) изостава сериозно, а непредставените от българска страна териториални планове за справедлив преход и актуализация на НПВУ по инициативата RePowerEU поставят огромен финансов ресурс в съществен риск.

Местните власти имат своето важно място при формулирането на политиките, както при изготвянето на програмите за енергийна ефективност и възобновяеми източници, така и при съгласуването на стратегически важни документи като ИНПЕК, тъй като голяма част от мерките за пестене на енергия се изпълняват именно на местно равнище. В тази посока е необходимо изграждането на **сътрудничеството и многостепенен диалог между широк кръг заинтересованите страни**, и по-специално с активното участие на българските общини при дефинирането на целите на национално и местно равнище, както и адаптирането на местните планове към тях.

В тази връзка, настояваме ресорните министерства да включват и съгласуват активно бъдещите проекти и политики, свързани с устойчивото използване на енергията с местните власти и заинтересованите страни, като използват всички възможности за публично представяне на напредъка. Настояваме още българското правителство да създаде **регулярен режим за отчет по напредъка на тези актове**, с ясен формат и график за консултации с местните власти и заинтересованите страни по всеки един от тях.

Липсата на прозрачност, обществени дискусии и необоснованото забавяне на подготовката и приемането на планови документи, обвързани с достъпа до европейско финансиране, е най-острият проблем не само за общините, но за цялото българско общество и икономика. Това е и най-силният фактор за недоверието към изпълнителната и законодателната власт. Общините, с подкрепата на неправителствения сектор и професионалните организации, могат да преодолеят този проблем, но това няма как да се случи без прозрачност и диалогичност от страна на държавните институции.

2. ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОСТОЯНЕН ПРОЦЕС И УСЛОВИЯ НА ФИНАНСИРАНЕ

Опитът и възможностите на българските общини за управление на проекти за устойчива енергия са многократно доказани в практиката и представляват безценен ресурс, който задължително трябва да се използва при реализирането на националните политики. За да се случи това обаче, трябва да се спре кампанийността по отношение на програмите за финансиране, защото тя води до постоянно текучество на кадри, ниско качество на проектите и нелоялни пазарни практики, които унищожават доверието на гражданите и бизнеса. За тази цел е необходимо да се осигури постоянно действащ механизъм за финансиране на местни програми и проекти за устойчива енергия, който да позволи реална пазарна конкуренция между доставчиците на специализирани услуги и да даде възможност на общините да инвестират в развитие на собствен капацитет.

При неизбежното намаляване на дела на публичното съфинансиране е необходимо максимално бързо да се осигурят финансови механизми, чрез които общините, гражданите и местният бизнес да имат възможност за достъп до кредитен ресурс при преференциални условия. Това е особено актуално с оглед на осъществяването на редица проекти към НПВУ, които са поставени в изключително сериозен риск от неизпълнение именно поради липсата на подобен механизъм. Конкретен пример е особено чувствителният за българските общини и граждани проект за енергийно обновяване на жилищния сграден фонд, където при повече от

3000 подадени заявления, най-малко 2000 ще останат „извън борда“, без да има ресурс, с който да бъде подпомогнато участието им при очакваното 20-процентно съфинансиране във втория етап от програмата.

В тази връзка, създаването на Националния декарбонизационен фонд е чудесна перспектива, но неговото бъдеще е все още съвсем неясно и е очевидно, че няма никакъв начин той да способства изпълнението на тези инвестиции. Затова настояваме за **бързи и решителни политически действия за използване на възможностите на съществуващите инструменти** като ББР, Фонд на фондовете, ФЕЕВИ, Фонд ФЛАГ, НДЕФ и др., което би спомогнало и привличането на допълнителен ресурс от целеви европейски фондове. По този начин ще се повиши заинтересоваността и отговорността и на общините, и на финансиращите институции за максимално ефективно оползотворяване на инвестициите. Това ще означава и гарантиране на качеството на изпълнение на проектите, което пък ще създаде условия чрез вложения публични средства да се мобилизират допълнителни (небюджетни) финансови ресурси, в т.ч. от частни и корпоративни източници.

Същевременно от близо 20 години широко се прокламира изработването на по-добри условия за управление на местните финанси, а именно - **реформа за финансова децентрализация**, но какъвто и да е напредък по темата липсва. Ние, представителите на българските общини, сме убедени, че именно устойчивата енергия ще е ключът към осъществяването ѝ чрез реализацията на местни проекти. Затова призоваваме настоящото и всяко следващо правителство да намери в себе си волята и решителността да направи тази стъпка – тя ще е решаваща и за неговото успешно управление.

3. НАСЪРЧАВАНЕ НА ИНОВАЦИИ, ВИСОКИ ПОСТИЖЕНИЯ И ПОДОБРЕН КАПАЦИТЕТ

Вече наблегнахме на факта, че кризите на утрешния ден можем да посрещнем само със знанията и уменията, които притежаваме днес. Затова настояваме да разработят конкретни механизми за привличането на инвестиции в иновации и проекти, които се отличават с високи постижения, подплатени от задълбочени анализи, на база на постоянно подобряващи се и обогатяващи се знания и умения. Този приоритет трябва да е водещ както на стратегическо равнище - в рамките на ИНПЕК, така и при структурирането на конкретни програми за финансиране и финансови механизми като Националния декарбонизационен фонд.

Създаването на иновации, високи постижения и изключителни резултати зависи от наличието на продължителен процес на подобряване, придобиване и практикуване на нови знания и умения. Затова към публичните финансови механизми трябва да се обособят звена за техническа помощ с необходимия финансов и професионален ресурс и в координация с научните среди, чрез които да се осигурят консултации, споделяне на успешни практики и обучения, свързани със структурирането на проектите, техническите услуги за осъществяването им, и проследяването на резултатите. Необходимо е непрекъснато повишаване на капацитета на основните участници в процеса, като за тази цел следва да се наложи въвеждането на работещи общински системи за енергиен мениджмънт и да се провеждат системни обучения за общинските специалисти и местните професионални общности. По този начин в българските общини ще се сформират и подготвят експертни екипи, които ще осигуряват консултации за гражданите и бизнеса. Така те ще могат да взаимодействат пълноценно с местните професионални общности, бизнес и граждани, и да се доближат до концепцията за „Обслужване на едно гише“, което ще гарантира и своеобразен контрол върху качеството им, наред с постигане на максимални ползи за гражданите и ефективност на вложените публични средства. В тази посока е необходимо да се планират и целеви средства за финансиране и популяризиране на резултатите от **амбициозни и иновативни пилотни проекти** с високи енергийни показатели, отговарящи на актуалните европейски стандарти и амбиции.

Българските общини са напълно наясно с необходимостта от реформите в областта на енергията и климата и ефекта от успешните действия, и затова настояват за ясно изразена политическа воля, работещи програми за финансиране с определени цели, параметри и срокове, които да са предмет на активна комуникация с гражданите и бизнеса. Настояват още и за по-добри условия за подобряване на капацитета, разгръщане на комуникационната кампания и активното включване на местните власти, което ще се повиши общественото доверие и устойчивостта на политиките в тази насока. ЕкоЕнергия и участващите във форума представители на български общини и специалисти потвърждават готовността си да подкрепят усилията на държавата в областта на устойчивата енергия и изразяват решимостта си да бъдат водещата страна при осъществяването на тези политики, като търсят подкрепа за това сред всички заинтересовани страни, включително отговорните европейски институции, представителите на медиите и гражданското общество.

ОБЩИНСКА МРЕЖА ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ ЕКОЕНЕРГИЯ

Габрово, 11 юли 2023 г.